

بررسی مراحل گسترش و شکل گیری حاشیه نشینی شهر تبریز در سه دهه اخیر

نسیم خَیر^{۱*}، تورج روشنائی بدر

۱. دانشجوی رشته شهرسازی، (Nasim_khayyer@yahoo.com)

۲. دانشجوی دکترای شهرسازی، (Tuoraj_sa@yahoo.com)

چکیده

مفهوم حاشیه نشینی از مباحثی از استان به طبع گسترش شهرهای بزرگ در دهه های گذشته در تمامی کشورهای جهان بخصوص کشور ایران به عنوان یک معضل شهری مطرح شده است. پدیده حاشیه نشینی از ابعاد گوناگون قابل بررسی بوده و دلایل توسعه آن در وابستگی به عوامل گوناگون دیده می شود. از حاشیه نشینی به عنوان نوعی شیوه زندگی نام برده می شود که نسبت به سه شیوه ی رایج زندگی یعنی شهری، روستایی و عشایری متفاوت بوده و با ویژگی های اقتصادی و اجتماعی مخصوص به خود بافت فیزیکی معینی را به وجود می آورد. حاشیه نشینان در معنای عام کسانی هستند که در محدوده ی اقتصادی شهر ساکن هستند ولی جذب اقتصاد شهری نشده اند. افزایش روز افزون جمعیت و گسترش جغرافیایی تبریز در کنار عدم توازن توسعه شهری باعث شده تا هم اکنون بیش از ۴۵۰ هزار نفر حاشیه نشین بصورت نامناسب، در خانه های غیر ایمنی در کلانشهر تبریز زندگی کنند که این تعداد تقریباً یک سوم جمعیت و یک چهارم سطح این کلانشهر است و بی شک این معضل باید به صورت جدی پیگیری شده و سعی در طرح ریزی برای جلوگیری از این معضل شود. وضعیت حاشیه نشینان شهر تبریز به گونه ای نیست که بتوان به آن بی اعتنائی کرد. رفع معضل حاشیه نشینی در شهر تبریز مستلزم ایجاد تحولات ساختاری در سطح استان است. بی کاری مهاجران منجر به توسعه ی شغل های کاذب و افزایش تنش های اجتماعی و فعالیت های مخل آسایش و امنیت اجتماعی و در نهایت موجب افزایش آسیب های اجتماعی می گردد. در این مقاله در پی بررسی عوامل شکل گیری و توسعه حاشیه نشینی شهر تبریز برآمده و از ابعاد گوناگون ارزیابی گردیده است. آنچه که از نتیجه مطالعات بر می آید قبل از هر گونه اقدام برای بهسازی و نوسازی این مناطق مناسب ترین طرح ها در جهت کنترل و جلوگیری از گسترش آن دیده می شود.

واژه های کلیدی: حاشیه نشینی، شکل گیری حاشیه نشینی، شهر تبریز، بعد از انقلاب